

373.3.091.2(075)

В 92

Міністерство освіти України
Криворізький державний педагогічний університет

**ВИКЛАДАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ШКОЛИ**

Навчальний посібник

Випуск 4

Кривий Ріг: ПП Видавничий дім

1999

Учні початкової школи мусять отримати елементарні знання щодо політичного устрою української держави. Вони повинні знати, що главою України є президент, який обирається виборцями. Школярам вчитель пояснює, що всі в країні живуть за законами, які приймає український парламент - Верховна Рада України. Основним Законом є Конституція України, бо саме на її підставі приймаються інші закони.

Формуванню державницької ідеології можуть сприяти різноманітні форми позакласної роботи. Вже в початкових класах можна організувати для учнів оглядову автобусну екскурсію по місту. Пізніше логічним кроком біло б відвідання історико-краєзнавчого музею, де молодші школярі могли б ознайомитись з внеском Кривбасу в розвиток української держави.

Таким чином, в початковій школі існують всі можливості для формування у учнів елементів державницької ідеології.

ГУМАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОСВІТИ.

(О. В. Ковшар).

В наш час дуже актуальною стала проблема гуманістичного виховання. Під гуманістичним вихованням слід розуміти гуманні взаємовідносини в системі учень - учитель - школа - сім'я.

Тому з вересня 1995 року педагогічні колективи області працюють над проблемою гуманізації освіти. Провідна науково-методична проблема була обрана не випадково. Радикальні перетворення в суспільстві змінили організацію школи, визначили її пріоритети - спрямування навчально-виховного процесу на формування духовного світу особистості, утвердження загальнолюдських цінностей, розкриття потенціальних можливостей та здібностей учнів.

В області складається нова гуманістична концепція освіти, головна мета якої полягає у приведенні до руху духовної енергії учнів, створення умови для саморозвитку та самореалізації особистості. Освітні заклади прагнуть забезпечити сьогодні кожній дитині відчуття комфортності завдяки впровадженню особистісно орієнтовного навчання, виховання і розвитку.

Гуманізація школи - це перебудова всього устрою життя школи, змісту навчально-виховного процесу, системи взаємин, яка ставить у центрі особистість.

Перший етап "Гуманізація навчання - пріоритетний принцип розвитку сучасної школи", на якому розглядаються такі основні напрямки навчально-виховного процесу:

1. Гуманізація педагогічної праці і стосунків у педагогічному колективі:

- гуманізація стилю керівництва;
- підвищення престижу вчителя;
- гуманізація взаємин у педколективах;
- збагачення духовної культури учителя.

2. Вивчення учителями та учнями етичних основ гуманізму:

- проведення циклу спеціальних бесід про людяність, доброту;
- ознайомлення учнів з принципами і здобутками народної педагогіки;
- посилення акценту на роз'яснення історії та суті гуманізації в процесі вивчення основ наук.

3. Гуманізація процесу навчання школярів:

- подолання відчуження особистості від навчального матеріалу;
- індивідуалізація та диференціація навчального процесу.

4. Гуманізація стосунків учителів:

- створення атмосфери спільності;
- послідовна реалізація основних принципів в гуманізації (об'єктивність та справедливість та ін.);
- підвищення культури учителя (педагогічний такт та український етикет), оцінка вчинку а не особистості, врівноваженість;
- єдність поваги та вимогливості;
- послідовність вимог та урахування думок, врівноважений тон спілкування.

5. Гуманізація відносин "Учитель - батьки":

- забезпечення всебічної психолого-педагогічної освіти батьків;
- залучення батьків до навчально-виховного процесу;
- надання педагогічної допомоги батькам у вихованні дітей;
- удосконалення відносин школи з батьками на основі доброзичливості, поваги, співробітництва.

6. Гуманізація взаємин в дитячих колективах:

- глибоке вивчення та аналіз педагогами характеру взаємовідносин між дітьми;
- розвиток культури спілкування між школярами;
- виховання поваги між однолітками різних національностей.

7. Гуманізація способу життя школи (класу):

- створення сприятливих матеріально-побутових умов для навчання, праці, відпочинку;
- побудова навчального процесу з урахуванням психолого-фізичних можливостей дітей;
- залучення учнів до милосердної діяльності (допомоги).

Як відомо, гуманізація навчання втілюється через гуманітаризацію. Гуманітаризація відповідає на питання - "що", "як", а гуманізація - "хто".

І тільки від кожної конкретної особистості залежатиме яким чином "що" і "як" буде втілено в життя.

Педагогіка гуманізації це: складний, багатоплановий, багато-профільний процес, в якому важливим є все:

- стрімкий потік інформації у різних науках інтеграції наук;
- синтез гуманітарної та природничо-технічної культури, що дозволяє запобігти відчуження майбутніх творців науки й техніки від гуманістичних цінностей;

- вивчення гуманістичного потенціалу природничих наук, перегляд змісту їх викладання через призму загально-людських цінностей;
- процес гуманізації служить формуванню особистості, здатної мислити й діяти творчо та відповідально, готової підпорядкувати будь-яку дію чи помисел вищій меті - людяності.

Інтегровані курси, уроки, спрямовані на творчий пошук, всебічний розвиток особистості кожного школяра зокрема.

Основою інтегрованого уроку є певним чином зінтегрований зміст. Інтеграція шкільного змісту може бути повною або частковою. Дехто схильний вважати, що інтеграція - зовсім не нове явище у вітчизняній початковій школі. Педагогічною істиною є створення К.Д.Ушинським засобами інтеграції письма і читання аналітико-синтетичного методу навчання малюків грамоті.

У 60-х роках у Павлишках Кіровоградської області В.О.Сухомлинський (1918-1970) с.Олександрівки проводив "Уроки мислення на природі". Можливо, розглядати такі інтегративні курси як "Основи економічних знань", народознавства, "Рідний край", валеології, художньої праці, історії, мистецтва, конструювання, інтегрована програма з української літератури, мови, риторики, ОЖД та окремі інтегровані теми, уроки.

Аналіз чинних програм свідчать про широкі можливості для інтеграції навчального матеріалу.

Навчання грамоти - ознайомлення з навколишнім світом, музика, малювання, природознавство, праці, фізичне виховання, конструювання та інше.

Як видно, можливості для інтеграції дуже великі.

Кількість уроків інтегрованого змісту залежить від уміння вчителя провести інтегрований урок так, щоб не було перевантаження дітей враженнями, щоб він служив одній меті.

До проведення інтегрованих уроків треба готуватись не лише вчителю, а й учням.

Розглянемо невеличкий фрагмент інтегрованого уроку з українського читання і музики на тему: Леся Українка "Мамо, йде вже зима", Мясков І.А. "Зимонька", "Зимові ігри". На заняття запрошується вчитель музики. На уроці поєднуються різні види діяльності: учні читають, слухають музику, складають оповідання, грають. Усе це захоплює, загострює увагу, розкриває уміння працювати зі словом і текстом. До уроку діти підготують малюнки про зиму і добирають рядки з творів українських поетів та письменників до своїх малюнків.

Робота над темою уроку.

1. Бесіда вчителя.

З дитинства Леся мала великі здібності, була процьовитою, старанною. У 5 років вміла читати і писати. А в 9 років писала досить непогані вірші. В 13 - почала їх друкувати. На жаль, Леся хворіла на туберкульоз кісток, тому вона не ходила до школи, не сиділа за партою. Та дівчинка була дуже здібною до науки, вчилася самотужки. Мати добирає їй псевдонім "Українка" і публікує її вірші у

журналі “Зорі”. Відтоді і пішло - чудові поезії підписувались цим гордим, ніжним і красивим ім’ям - Леся Українка.

2. Самостійне ознайомлення з віршем Лесі Українки “Мамо, йде вже зима”.

- які почуття виникли у вас під час читання вірша?

3. Словникова робота.

4. Робота над змістом.

- Що здивувало вас у вірші? Зачитайте.

5. Бесіда з вчителем музики.

- яку музику можна придумати до цих рядків?

Не боїться морозу вона,

Не покине країни рідної,

Не боїться зими навісної

Жде, що знову прилине весна.

- ця музика весела чи сумна? Вальс чи марш?

- слухання музики П.І.Чайковського “Грудень”, Мяскова І.А. “Зимонька”.

6. Підпис ілюстрацій словами вірша.

7. Інсценізація уривку вірша Лесі Українки “Мамо, йде вже зима”.

Досвід проведення інтегрованих уроків ще невеликий. Якщо вони змістовні, цілеспрямовані, то вносять у звичайний хід шкільного життя новизну, певною мірою знімають суворі кордони предметного викладання і допомагають дітям емоційно і системно сприйняти деякі поняття, явища.

Процес гуманізації освіти продовжується постійно.

Література:

Савченко О. Я. Сучасний урок у початкових класах. - К., 1997.

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ, ЯК РАЦІОНАЛЬНИЙ ЗАСІБ РОЗКРИТТЯ МОЖЛИВОСТЕЙ КОЖНОГО УЧНЯ.

(В. А. Яковлева).

Нова концепція шкільної освіти в Україні одним з першочергових завдань визначає диференціацію навчально-виховного процесу в загальноосвітніх закладах, яка повинна стати засобом найбільш повного і раціонального розкриття можливостей кожного учня.

В початковій ланці освіти загалом переважає внутрішньокласна диференціація, яка зводиться до таких способів і прийомів:

- диференціація за ступенем складності завдань;

- диференціація за ступенем самостійності учнів;